

LAUSUNTO

Asia: O 16/2026 vp Ympäristöverotus. Valtiovarainvaliokunnan verojaosto 19.3.2026.

Suomen ilmastopaneeli

Jyri Seppälä, Raisa Mäkipää, Heikki Lehtonen, sihteeristö Maria Karttunen

TAUSTAA

Valtiovarainvaliokunnan verojaosto on pyytänyt Ilmastopaneelilta lausuntoa ympäristöverotuksen kokonaisuudesta (pois lukien energia- ja liikenneverotus). Ilmastopaneeli tuo lausunnossaan esille veroluonteisia maksuja, joiden käyttöönotto hillitsisi ilmastopäästöjä, sekä verovähennyksiä, joiden poistamista tulisi harkita sekä talous- että ilmastonäkökulmista. Ilmastopaneeli ei pysty tässä arvioimaan näillä saavutettavaa verokertymää tai euromääräisiä valtiontalouden säästöjä.

SUOMEN ILMASTOPANEELIN NÄKEMYKSET

Ilmastopaneeli korostaa, että ilmastoperusteinen verotus vahvistaa valtiontaloutta kahdella tavalla: se kerryttää tuloja ja päästöjä hillitsemällä pienentää tulevia menoja, joita muutoin tarvittaisiin päästövähennysten tukemiseen. Lisäksi moniin ilmastoperusteisiin veroihin liittyy merkittäviä ympäristö- ja terveyshyötyjä, joiden talousvaikutukset jäävät usein arvioimatta. Siksi oikein mitoitettu, kohdennettu ja ajoitettu ympäristöverotus on nähtävä pitkällä aikavälillä Suomen taloutta vahvistavana välineenä, ei yksittäisten elinkeinojen toimintaedellytyksiä heikentävänä.

Maankäyttösektorilla, ja etenkin turvemaiden hoitoa ja käyttötapoja muuttamalla, on mahdollisuus saavuttaa paljon kustannustehokkaita päästövähennystoimia, joita voidaan edistää taloudellisilla ohjaukskeinoilla.

Maankäytön muutosmaksu noudattaisi "aiheuttaja maksaa" -periaatetta. Sen lainsäädäntöä on jo valmisteltu ja tavoitteena on ollut etenkin metsäkadon hillintä. Maksu tekisi pellonraivaukseen (ja muuhun maankäyttöön) liittyvän ilmastovaikutuksen näkyväksi sekä ohjaisi maankäyttäjiä vaihtoehtoihin, joissa metsää ei tarvitse raivata. Metsäkatoa aiheuttaa metsien siirtyminen maatalouskäyttöön ja rakennetuksi ympäristöksi. Viime vuosina myös tuuli- ja aurinkoenergiatuotanto on lisännyt metsäkatoa. Maankäytön muutosmaksu voisi osaltaan ohjata rakentamista kasvihuonekaasupäästöjen ja ympäristön kannalta vähemmän haitallisiin kohteisiin ja jo rakennettuun ympäristöön.

Maankäytön muutosmaksun käyttöönoton vaikutusten arvioinnissa¹ todettiin, että maksun päästövähennyspotentiaali yhdessä muiden ohjaukskeinojen kanssa olisi jopa 0,7–0,9 Mt CO₂-ekv. vuodessa ja että jo melko pienellä maksulla olisi ohjausvaikutusta maatalouden pellonraivauksiin. Maankäytön muutosmaksua valmistellut työryhmä arvioi, että 5000 e / ha suuruisesta maksusta tuloutuisi valtiolle vuosittain noin 30 miljoonaa euroa. Metsäkadon hidastamisen mahdolliseksi

¹ Maankäytön muutosmaksun käyttöönoton vaikutusten arviointi. Maa- ja metsätalousministeriön julkaisuja 2024:1. <https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/server/api/core/bitstreams/eeeeec306-f4bd-47fb-9ee2-a7fafafec28c/content>

vaikutukseksi vuoteen 2035 mennessä on aiemmin arvioitu 1,3 Mt CO₂-ekv.²vuodessa. Ilmastopaneelin arvion mukaan metsäkadon hidastamista olisi mahdollista edistää kunnianhimoisemmin, esimerkiksi korkeammalla ja paremmin suunnatulla maankäytön muutosmaksulla. Ilmastopaneeli on arvioinut tällöin vältettyjen päästöjen vaikutukseksi vuodessa 1,55 Mt vuoteen 2035 mennessä³. Jos päästövähennyksen hinnaksi ajatellaan 50-100 euroa tonnilta vuonna 2035, taloudellista säästöä saataisiin tuolloin 78-155 miljoonaa euroa vuodessa. Sen lisäksi säästöä saataisiin joka vuosi maankäyttömuutoksen toimeenpanovuodesta lähtien. Säästön suuruus riippuisi vuotuisesta päästövähennyksen suuruudesta ja oletetusta päästövähennysyksikön hinnasta. Kyse ei siis ole vain maankäyttömaksun valtiolle tuomasta verotulosta.

Vaikka turvemetsien raivaus maatalouskäyttöön on vähentynyt pinta-alallisesti vuoden 2018 huippuvuodesta, niin niiden merkitys on edelleen yli puolet maankäytön muutosten aiheuttamista päästöistä. Turvepellot jatkavat päästölähteinä viljelysmaiden tilinpitoluokissa vuosikymmeniä eteenpäin joka vuosi (noin 30 t CO₂/ha), minkä takia turvemetsien raivaus pelloksi tai lannan levitysalueiksi tulisi olla erityinen kohde maankäyttömaksun määrittelyssä.

Metsäkato kuvaa hävitetyn puuston hiilitaseen menetystä. Sen lisäksi tulevaisuudessa hävitetyn metsän hiilinielu jää realisoitumatta, mikä edelleen heikentää koko Suomen nettopäästön vähentymistä jatkossa. Yhteenvetona voidaan siis sanoa, että riittävän suurella maankäyttömaksulla ei ainoastaan saada valtiolle verotuloja ja vähennetä välittömiä ko. vuoden päästöjä vaan sillä parannetaan merkittäväällä tavalla valtion taloutta tulevaisuudessa, koska valtion ei tarvitse tukea päästövähennyksiä tai nielun kasvattamista sitä määrää mitä muutoin ilman maankäyttömaksua jouduttaisiin tukemaan.

Ympäristölle haitallisten toimien, kuten turvemaametsien tarpeettomien kunnostusojitusten ja luonnontilaisten soiden uudisojitusten, **verovähennysten poistaminen** on kustannustehokas toimi, joka samanaikaisesti parantaisi valtiontalouden tasapainoa sekä hillitsisi päästöjä ja luontokatoa. Metsätalouden tulonhankkimismenot ovat vähennyskelpoisia ja esimerkiksi kunnostusojitukset käsitellään investointina silloinkin, kun ne eivät lisää puuston kasvua ja ovat ympäristölle haitallisia. Ympäristölle haitallisia ojituksia voitaisiin hillitä myös tekemällä ojitukset luvanvaraisiksi ja asettamalla niille vesistö- ja ilmastohaittaan perustuva lupamaksu, joka toisi näkyväksi esimerkiksi suoraan vesistöihin johdettujen turvemaaojitusten aiheuttaman haitan.

Metsävähennyksen korotuksesta tulisi luopua. 2010-luvulta lähtien puuta on käytetty eteläisessä Suomessa pitkän aikavälin arvioituja hakkuumahdollisuuksia enemmän, mikä näkyy kiristyneenä kilpailuna puun saannista ja viime vuosina metsänomistajille maksettuina korkeina puun hintoina. Kun teollisuuden kilpailukyvyyn ja metsien hiilinielun ylläpidon kannalta olisi tarkoituksenmukaista tasapainottaa puun kysyntää ja hillitä puun hinnan nousua, on vuoden 2026 talousarvion esitys metsävähennyksen korotuksesta väärän suuntainen. Se lisää metsänomistajien halukkuutta tehdä

² Lehtonen ym. 2021. Maankäyttösektorin ilmastotoimenpiteet: Arvio päästövähennysmahdollisuuksista. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 7/2021. Luonnonvarakeskus. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-380-152-3>

³ Pesu ym. 2025. Controlling land-use change with a nature loss fee. <http://dx.doi.org/10.2139/ssrn.5154007>; Suosituksia ilmasto- ja luontopolitiikan kustannustehokkuuden ja johdonmukaisuuden vahvistamiseksi. Suomen ilmastopaneelin ja Suomen Luontopaneelin tietokooste. 26.11.2025. https://ilmastopaneeli.fi/hallinta/wp-content/uploads/2025/11/Suosituksia_ilmasto-ja_luontopolitiikan_kustannustehokkuuden_ja_johdonmukaisuuden_vahvistamiseksi_2025.pdf

hakkuita tilanteessa, jossa puun korkea hinta on jo kannustanut hakkuisiin ja taloudellisesti kannattavat hakkuumahdollisuudet on jo käytetty. Ilman tasapainottavaa sääntelyä on odotettavissa, että hakkuumäärät eivät maltillistu. Ilmastovelvoitteet karkaavat ja metsien hyödyntämispotentiaali tulevaisuudessa vähenee. Samalla korkea puun hinta heikentää metsäteollisuuden kilpailukykyä.⁴

Kuolinpesien maatalousmaan verotus sekä maataloustukien poisto vähentäisi passiivista maanomistusta ja auttaisi saamaan viljelymaan nopeammin tuottavaan käyttöön. Tämä tehostaisi maankäyttöä, vähentäisi painetta pellonraivaukseen sekä hillitsisi päästöjä. Kuolinpesä voi olla maataloustukien hakija, jos aktiiviviljelyn minimiehto täyttyy. Tukikelpoisuus voitaisiin laittaa päättymään tietyn ajan kuluttua, ellei kuolinpesää ole purettu tai peltoa luovutettu aktiiviviljelijälle. Nopeampi tuottavaan käyttöön saaminen edistäisi myös sukupolvenvaihdoksia.

Maatalouden pinta-alaperusteiset tuet (perustuki ja luonnonhaittakorvaus) tulisi kohdentaa tarkemmin hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta tukeviksi, tai niiden edellytyksenä tulisi olla hiilensidontaa ja luonnon monimuotoisuutta tukevia toimia ja viljelykiertoja riittävän usein viljelykierroissa, esim. 7-vuotisen ohjelmakauden aikana jokaiselle peltolohkolle voisi edellyttää hiili- ja luontotoimia ainakin 1–2 kertaa. Nykyisin maatalouden pinta-alaperusteiset tuet voivat olla ympäristölle haitallisia tukia, jos ne ylläpitävät suurempaa peltopinta-alaa kuin ruuan- ja rehuntuotantoon tarvitaan. Maataloustukien tulisi olla määräaikaista ja/tai asteittain alenevia niillä peltolohkoilla, joilta satoa ei ole korjattu lainkaan esim. viimeisen 5 vuoden aikana. Tämä parantaisi peltojen tarjontaa peltojen vuokra- ja peltokaupparamarkkinoille. Nykyiset tuet, joita voi saada vaikka pellolla ei useisiin vuosiin viljellä mitään korjattavaa satokasvia, voivat välillisesti lisätä metsän raivaamista pelloiksi⁵, kun tehottomassa käytössä olevat, maataloustukia saavat pellot eivät siirry aktiivisten ruokaa tuottavien tilojen vuokrattaviksi tai ostettaviksi. Erityisen ongelmallista on, jos nämä tuet pitävät ruuan- ja rehuntuotannosta poistettujakin turvepeltoja kuivatettuina, isoina päästölähteinä. Kun tukia maksetaan ruuan- ja rehuntuotannosta poistuneille turvamaapelloille, niin tuki pitäisi kohdentaa vettämistä edistävään ja päästöjä pienentävään toimintaan siihen soveltuvilla turvepelloilla.⁶

Maankäyttösektorin päästövähennys- ja nielun vahvistamisen toimenpiteet eivät riitä turvaamaan kansallisen hiilineutraaliustavoitteen saavuttamista tai maankäyttösektorin EU-velvoitteiden täyttämistä, mikäli hakkuut jatkuvat nykyisellä tai korkeammalla tasolla. Mikäli tilanne ei muutu markkinaehtoisesti,

⁴ Ilmastopaneelin asiantuntijalausunto. HE 99/2025 vp Hallituksen esitys eduskunnalle valtion talousarvioksi vuodelle 2026. Talousvaliokunta 8.10.2025. https://ilmastopaneeli.fi/hallinta/wp-content/uploads/2025/10/Asiantuntijalausunto_HE-99-2025-vp_talousarvioesitys-2026_TaV.pdf; Ilmastopaneelin asiantuntijalausunto. HE 55/2025 vp. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tuloverolain 46 ja 55 §:n muuttamisesta. Valtiovarainvaliokunnan verojaosto. 22.5.2025. <https://ilmastopaneeli.fi/hae-lausuntoja/he-44-2025-vp-hallituksen-esitys-eduskunnalle-laiksi-tuloverolain-46-ja-55-%c2%a7n-muuttamisesta/>

⁵ Kässi, P., Niskanen, O. & Lehtonen, H. 2015. Pellonhankinnan vaihtoehdot, kustannukset ja peltomarkkinoiden toimivuus. Luonnonvara- ja biotalouden tutkimus 30/2015. 37 p. <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-326-034-4>

⁶ Suosituksia ilmasto- ja luontopolitiikan kustannustehokkuuden ja johdonmukaisuuden vahvistamiseksi. Suomen ilmastopaneelin ja Suomen Luontopaneelin tietokooste. 26.11.2025. https://ilmastopaneeli.fi/hallinta/wp-content/uploads/2025/11/Suosituksia_ilmasto-ja_luontopolitiikan_kustannustehokkuuden_ja_johdonmukaisuuden_vahvistamiseksi_2025.pdf

Ilmastopaneelin eri yhteyksissä⁷ esiin tuomien toimenpiteiden lisäksi kirjallisuudessa on esitetty vertouksellisia keinoja esimerkiksi hakkuuhaittaveroa, jossa määritettäisiin alueellisesti kestävä hakkuutaso, jonka ylittävistä hakkuista tulisi maksaa haittaveroa⁸, ja hakkuuveroa, joka olisi hakkuun yhteydessä myyjän tai ostajan suorittama vero. Hakkuuverolla pystyttäisiin ohjaamaan tukkipuun kasvattamiseen, jos niistä maksettava vero olisi pienempi kuin kuitu- ja energiapuusta maksettava. Hakkuuvero tarvitsee samanaikaisen maankäytön muutosmaksun, jotta se ei kannusta metsänraivaukseen.⁹ Ilmastopaneeli ei ole tarkastellut näiden veroluonteisten ohjauskeinojen vaikutuksia, mutta tuo ne tässä esiin, sillä niitä on esitetty kirjallisuudessa mahdollisina ohjauskeinoina hiilinielujen vahvistamiseksi.

⁷ Ks. esim. Suomen ilmastopaneeli 2025. Suomen hiilineutraaliuspolku – Arvio hiilineutraaliuden saavuttamisesta ja sen keinoista. Suomen ilmastopaneelin julkaisuja 1/2025. <https://ilmastopaneeli.fi/hae-julkaisuja/suomen-hiilineutraaliuspolku-arvio-hiilineutraaliuden-saavuttamisesta-ja-sen-keinoista/>

⁸ Mönkkönen 2022. Metsien hakkuista olisi syytä vähentää, mutta miten? Blogikirjoitus. https://www.kestavyyspaneeli.fi/blog_post/metsien-hakkuista-olisi-syyta-vahentaa-mutta-miten/; Soimakallio & Pihlainen 2023. Metsänielujen kehityssuunnat vuosina 2021–2025 ja suhde EU-velvoitteisiin sekä ohjauskeinot nielujen vahvistamiseksi. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 9/2023. <https://helda.helsinki.fi/server/api/core/bitstreams/d2d9d79b-bc6c-489a-9d9c-54cc88faf104/content>

⁹ Soimakallio & Pihlainen 2023.